

aquesta intenció vaig triar totes les optatives de matemàtica aplicada en aquest darrer curs del grau i no me'n penedeixo de cap. M'ho passo molt bé amb les tasques en què el professor planteja un problema més o menys realista i m'he de buscar les eines i els mètodes matemàtics per trobar-hi una solució, així com amb tot el tema de la programació. Pel que sembla, aquest és la manera de treballar d'un matemàtic a l'empresa: davant un encàrrec, s'ha d'espavilar i utilitzar totes les eines que coneix per trobar la resposta.

Sembla, doncs, que ara ho tinc clar: em vull dedicar a l'empresa. I entre les portes que se m'obren per al curs vinent, la que crec que més em porta cap aquesta direcció és el màster que ofereix la UAB en Modelització per a la Ciència i l'Enginyeria. És per això que ara mateix estic en el procés d'admissió d'aquest màster, que crec que em pot proporcionar les eines necessàries i em servirà de pont per desenvolupar la meva feina com a matemàtic en una empresa, en un futur espero que no gaire llunyà.

Albert Avinyó
Editor de la *SCM/Notícies*

Cultura i matemàtiques

Ferran Utzet, matemàtic i director de teatre

Com a primer article d'aquesta nova secció de teatre, he volgut donar a conèixer el cas d'un director de teatre que és matemàtic. Em refereixo a Ferran Utzet, director de teatre de La Perla 29, amb seu a la Biblioteca de Catalunya i professor de matemàtiques a l'escola de disseny Elisava (UPF), on dirigeix un grup de teatre universitari. Matemàtic i fill de matemàtics. La seva mare és Assumpta Sadurní, professora de l'institut Emperador Carles, ja jubilada, i el seu pare és Frederic Utzet, professor de la UAB. He tingut amb ell una llarga i agradable conversa sobre teatre, formació matemàtica i les seves relacions i influències. A continuació us reproduïxo un resum de tot el que vam parlar.



– *Bon dia, Ferran. Començarem per la formació com a matemàtic. On vas estudiar?*

Vaig estudiar a la UPC, quan encara no s'havia graduat cap promoció. Érem a l'any 1995.

– *L'ambient de casa et va ajudar a triar la carrera?*

Sí, per mi, la sortida era ben natural. Fins i tot l'àvia havia estat mestra, amb una gran afició per les matemàtiques.

– *Què recordes d'aquells temps a la facultat?*

En guardo un molt bon record. Tenia la sensació de descobrir una mena de llenguatge màgic que, una vegada superat, em va permetre descobrir conceptes d'una gran bellesa. També em va interessar molt la programació informàtica. Tant va ser així, que vaig treballar quatre anys com a programador.

– *Com vas arribar al món del teatre?*

D'una manera casual. Vaig entrar per accident al grup de teatre de la Politècnica, mentre cursava crèdits de lliure elecció al Departament de Mecànica de l'Escola d'Enginyers amb el Dr. Joaquim Agulló. Un dia, per casualitat, em vaig trobar un amic de l'institut que actuava en el grup de teatre d'enginyers, dirigit per Anna Barjau. Em va explicar que ell no podia continuar i em va demanar si podia substituir-lo. Vaig acceptar la proposta i, d'aquesta

manera, vaig tenir el meu primer paper com a actor.

– *Recordes quina obra era?*

Sí. Era una adaptació de textos argentins: Borges, Cortázar... I jo tenia un paper rellevant. Allò em va semblar màgic.

– *I després de la primera experiència vas continuar com a actor?*

Efectivament. L'any següent, quan ja estava fent recerca al Departament d'Informàtica de la Pompeu, Anna Barjau em va demanar que tornés al grup. I ho vaig fer. Aquell retorn em va semblar extraordinari. Va ser el moment en què vaig plantejar-me que m'hi volia dedicar seriosament.

– *Començaves a triar què volies fer...*

Vaig comprendre que la recerca ja no m'interessava i el teatre sí, molt. Vaig deixar la Pompeu i vaig començar a fer un curs intensiu d'interpretació a l'escola de teatre La Casona, a Sants, dirigida pel mestre argentí Fernando Griffell i en què es treballava amb molta passió. Després vaig passar per l'Institut del Teatre. Tot això, mentre treballava en una empresa d'informàtica als matins, de manera que podia estudiar teatre a les tardes.

– *I en la direcció, quan vas començar?*

Quan era a La Casona, malgrat que ho feia bé, em vaig adonar que no tenia aptituds naturals per fer d'actor i, en canvi, m'encantava proposar als companys què podíem fer. A més, creia que el punt matemàtic m'ajudava encara més a dirigir.

– *Així doncs, creus que et va influir en aquell moment la formació matemàtica?*

Vaig començar a intuir que l'element matemàtic, per ser actor, era un obstacle, perquè la potència d'un matemàtic és sobretot mental. En canvi, un actor s'ha d'alliberar més i els camins que troba per adaptar-se als personatges no són sempre racionals. Un actor ha de ser més intuïtiu. D'altra banda, un director ha de resoldre una sèrie de problemes diversos: estètics, humans, de grup, de dinàmica, de moviments, d'espai; i la nostra mentalitat ajuda a resoldre aquests problemes.

– *I pel que fa a l'estètica?*

Aquest és un aspecte que sempre explico i que no tothom entén. El matemàtic té un instint de bellesa molt desenvolupat, com un artista. Quan resollem un problema, ens agrada

sempre trobar la solució més elegant. Això ho he defensat sempre. En el moment de construir una escena a partir d'un text, un ha de buscar enfocaments i solucions diferents. En aquest instant és quan plantejo el problema i no el porto resolt de casa, sinó que deixo que els actors i les actrius em suggereixin solucions. Quan comencen a assajar, envien una sèrie de senyals que he de copsar i he d'incloure com a premisses i, així, desenvolupar tot el procés.

– *Creus que som davant d'un gran moment del teatre català?*

Aquesta és una qüestió que he tractat amb altres companys de professió i no tothom pensa el mateix. Hi ha qui pensa que estem en un mal moment i l'indicador que ho mesura és la quantitat d'obres de teatre, sobre el teatre, que s'estaven fent. Sembla que el teatre necessita mirar cap a ell mateix. Jo crec que està envellit. No es donen prou oportunitats als joves per desenvolupar tasques de responsabilitat. En canvi, estem en un moment en què hi ha molta gent jove formadíssima. Se'ls hauria de donar més oportunitats, per fer arribar el llenguatge i els textos que tenen al gran públic, però també per aportar una mirada pròpia sobre la gestió cultural, capitalitzada des de fa massa anys per les mateixes generacions. Aquesta no-renovació del món teatral està provocant un trencament de la fidelització del públic jove. L'edat mitjana dels espectadors teatrals és massa alta. No fa gaire vaig llegir una entrevista feta a Thomas Ostermeier, director del teatre públic Schaubühne de Berlín, en què afirmava que un teatre públic ha d'aconseguir atraure gent jove al teatre. Deia també que allà tenen les sales plenes de joves! Crec que és una idea rellevant, especialment en aquest moment en què la competència per l'oci és ferotge, perquè hi ha tanta oferta de música, sèries, viatges... Crec que el teatre (i la cultura) han d'aconseguir no desconnectar-se del món que arriba, de la societat del futur que són els joves. El teatre pot ser un espai de trobada, de reflexió sobre aquest món tan complex, tan contradictori, tan accelerat en què vivim. Però sense un apropament dels joves al teatre, que s'hauria de potenciar sobretot des del teatre públic, podem arribar a una certa fossilització teatral i a desconnectar-nos de la societat per convertir-nos en un pur entreteniment per a les elits culturals. D'altra banda, les companyies

joves que intenten restablir aquesta connexió ho fan en unes condicions tan complicades, amb tants pocs recursos, que la tasca que fan gairebé podríem dir que és heroica. Malgrat això, el teatre sempre ha estat en crisi i sempre sobreviu!

– *Actualment ja ets un director reconegut de La Perla 29. Què pots comentar de la tasca que feies abans com a director?*

L'any 2009 vaig treballar de director en el grup Teatre Portàtil. Va ser una gran experiència. Vam muntar *Novecento*, un monòleg basat en l'obra d'Alessandro Baricco. La representàvem en cases particulars. La vam interpretar a més de cinquanta pisos de Barcelona i de Catalunya. Fins i tot vam viatjar a Milà per fer-la a l'escola de literatura d'Alessandro Baricco. També amb ells, vaig dirigir *La nit de les tribades*, de Per Olov Enquist. Precisament aquesta obra és una de les primeres obres que jo recordi que vaig veure de teatre professional no infantil, en la segona versió que va presentar el Teatre Lliure.

– *I aleshores vas entrar a La Perla 29. Com ho vas aconseguir?*

És una història molt maca que té a veure amb el pare. En una conversa seriosa que vam tenir, ell es preocupava, com és normal, del meu futur al teatre. Li vaig explicar que tot estava força complicat i que anava enviant correus a tot arreu, però... Llavors em va explicar que a la seva feina a la universitat, es reben molts missatges per demanar beques o places per fer una tesi i que, de vegades, el que més convenç és veure qui està realment interessat i que es presenti en persona a sol·licitar la feina. Quan algú fa això, s'està implicant més i pot exposar millor el que vol fer. En definitiva, em va aconsellar que anés a veure els directors per vendre'm millor. Un dia vaig anar a La Perla 29 arran d'un tema de distribució de *Novecento* i a la reunió va assistir l'Oriol Broggi. Ell era, i segueix sent, el meu director preferit. Aprofitant el moment, vaig posar en pràctica el consell del pare. Li vaig explicar tot el que havia fet fins aleshores i li vaig demanar si era possible entrar com a ajudant de direcció a La Perla. Justament en aquell moment, Pau Carrió havia deixat de ser el seu ajudant per començar nou projectes i l'Oriol s'havia quedat sense. Al cap d'uns dies, tot es va concretar i vaig començar la meua etapa d'ajudant de direcció

d'Oriol Broggi, fent la primera versió de *Natale in casa Cupiello*, d'Eduardo de Filippo, a La Biblioteca. Era l'any 2010. Fer d'ajudant de l'Oriol em va permetre descobrir com funciona realment el món teatral, va ser una època fantàstica, un intensíssim aprenentatge tant en el vessant professional com humà. Des del principi, la relació amb l'Oriol i amb tot l'equip ha estat molt bona i encara continua sent així.

– *Com es treballa a La Perla?*

L'ambient és molt bo. Ja es pot intuir en la mateixa programació. Les obres que representem són la punta de l'iceberg d'una manera d'entendre la vida i per això m'hi trobo tant a gust. No sé treballar amb un clima ni de fredor ni de tensió. A La perla es crea un ambient molt proper entre tothom, des dels actors fins a l'equip tècnic, passant per producció o comunicació. I això és clau.

– *La darrera obra que has dirigit és «Dansa d'agost». Ha agradat molt a la crítica i el públic. L'autor és Brian Friel, irlandès i és la tercera obra que dirigeixes d'un autor d'aquell país. T'interessa especialment la cultura irlandesa?*

Per mi, dirigir les tres obres m'ha representat un cert confort. En un moment en què estic construint la meua trajectòria, m'he trobat molt bé aprofundint en unes mateixes coordenades culturals i estètiques. La primera que vaig dirigir a La Perla fou *La presa*, de Conor McPherson; una proposta d'Oriol Broggi. Aquesta ajuda inicial va ser fonamental. Per a un director que comença, tenir un tutor de la categoria de l'Oriol, que et proposi la primera obra, és tot un luxe i, malauradament, no succeeix gaire sovint en el nostre teatre. Després vaig dirigir *Translations*, de Brian Friel, peça que ens va recomanar el professor de literatura Miquel Berga quan va venir a veure *La presa*. I, finalment, ha arribat *Dansa d'agost*. La vaig veure al Brasil i em va agradar molt, tant, que vaig decidir que l'havia de dirigir.

– *No et preocupava que es pogués comparar amb la versió que Pere Planella va dirigir al Lliure i que va agradar tant?*

No havia vist aquella versió. En aquest sentit, penso que les matemàtiques, un dels punts forts que et proporcionen és el punt de valentia, d'atreviment i de confiança en un mateix davant de reptes com aquest. I vaig gosar fer-ho...

– *I t'ha sortit molt bé! A més, t'has sabut envoltar d'actrius i d'actors fantàstics. Com fas la tria?*

Aquest és la part que més em costa de la meua feina. Normalment, comences amb la tria d'un primer personatge i després vas seguint una mena d'encaix. Pateixo molt! Llegeixo i torno a llegir l'obra, i tinc al cap els diferents actors i actrius possibles i miro que tot encaixi. Una vegada triats, ja confio totalment en ells.

– *I, per acabar, ens podries parlar dels teus projectes?*

R. Un altre dels recursos que t'aporten les matemàtiques, a més de la valentia, la precisió, aquesta recerca de l'elegància que ja hem comentat, és la lentitud, pensar detingudament les coses, no tenir pressa... Totes són qualitats necessàries per fer bé matemàtiques; per fer teatre, també. Estic convençut que hi haurà una codirecció amb Oriol Broggi d'*Un obús al cor*, un monòleg de Wajdi Mouawad (l'autor d'*Incendis*).

Cronologia de Ferran Utzet

- Com a ajudant de direcció
 - *Natale in casa Cupiello* d'Eduardo de Filippo. Dirigida per Oriol Broggi (2010, 2011 i 2013).

- *Electra* de Sòfocles. Dirigida per Oriol Broggi (2010).
- *Questi fantasmi* d'Eduardo de Filippo. Dirigida per Oriol Broggi (2010).
- *Luces de bohemia* de Ramón del Valle-Inclán. Dirigida per Oriol Broggi (2011).
- *Cyrano de Bergerac* d'Edmon Rostand. Dirigida per Oriol Broggi (2012).
- *Incendis* de Wajdi Mouawad. Dirigida per Oriol Broggi (2012).
- *Una història catalana*. Escrita i dirigida per Jordi Casanovas (versió del 2013).

- Com a director

- *Novecento*, un monòleg basat en l'obra d'Alessandro Baricco (2009).
- *La nit de les tribades* de Per Olov Enquist (2010).
- *La presa* de Conor Mcpherson (2011).
- *Les millors ocasions* de Jordi Casanovas (2012).
- *Translations* de Brian Friel (2014).
- *Molière la balla*, amb dramaturgia de Jaume Boix amb textos de Molière (2014).
- *Dansa d'agost* de Brian Friel (2016).

Pep Bujosa
Institut Secretari Coloma, Barcelona

Ars Electionis. Votacions i eleccions. Podríem fer-ho millor

Últimament sovintegen les eleccions de tota mena –municipals, autonòmiques, estatals...? i també els referèndums —9-N, independència...—. Després de cada elecció les tertúlies parlen inevitablement del desajust entre les proporcions de vots totals obtinguts per les diferents formacions polítiques i les del nombre d'escons que finalment tenen a la cambra parlamentària. Passats uns pocs dies ningú ja no recorda el tema. Els parlamentaris catalans fa trenta-sis anys que maregen la perdiu discutint la llei electoral de Catalunya!

Convindria que tots aquests —polítics, tertulians...— i el públic interessat llegissin amb deteniment el contingut del blog del web

Ars Electionis de la UAB: <http://blogs.uab.cat/arselectionis/>. La pàgina web aborda les diferents casuístiques amb les quals ens podem trobar ja sigui a l'hora de *decidir* entre dues o més opcions (per exemple, en un referèndum), ja sigui a l'hora d'*escollir* representants d'un col·lectiu (per exemple, un claustre de professors, una població, un país...).

Decidir

Per què són problemàtiques les votacions quan s'ha de triar entre més de dues opcions? Per què no n'hi ha prou amb demanar a cada votant la seva opció preferida? Quina diferència hi